

"עד הקצה" -

החוויה הרגשית של הורים
בעימות עם ילדיהם.

הרצאה לכנס בנושא:
היבטים רגשיים בעבודה עם ילדים בעלי צרכים מיוחדים.
מכללת גורדון, 11.04.11.

לירון און,
פסיכולוג חינוכי,

פרולוג-

כיצד מתנהג הילד הנורמאלי?

- "כיצד מתנהג הילד הנורמאלי? האם הוא רק אוכל, גדל, ומחייך במתיקות? כלל ועיקר לא. ילד נורמאלי שיש לו אמון באביו ואמו, אין לעצרו. במשך הזמן הוא מנסה את כוחו בקריעה לגזרים, הריסה, הפחדה, התשה, בזבוז, תחבולות סחיטה ורכישה. לכל מה שמביא את בני האדם לבית המשפט (או לבית המשוגעים) יש מקבילה ביחסו של הילד לביתו ולמשפחתו בינקות ובילדות המוקדמת. כשהבית מצליח לעמוד בכל מה שעושה הילד כדי להפכו על פיהו, מוכן הילד להתחיל לשחק. אולם עסקים תחילה. בדיקות חיבות להיעשות" (ווינקוט, 1957).

מטרות ההרצאה

- מטרה: התבוננות בחוויות הוריות שונות, הנוצרות כתוצאה מהתנסות בקונפליקטים עם הילדים.

- סיבות:

1. עיקר הקליניקה המופנית לטיפול ולהדרכה.
2. מאפיין עיקרי של משפחות לילדים עם צרכים מיוחדים.
3. הבדל כמותי בהתנסות בקונפליקטים יוצר הבדל מהותי בחוויה ההורית.

הורות בהשפעת חוית קונפליקט ממושך

- חוית ההורות מאופיינת ב-
 - חוית לחץ מתמשך.
 - כוונות ספיגה.
 - חרדה ועוררות רגשית גבוהה.
 - תחושות אין-אונים ומבוי סתום.
 - חרדה מפני העתיד לבוא- אובדנות או שיגעון...

5 שינויים בתפיסת ההורות בעקבות קונפליקט מתמשך

- **שינוי רגשי-** פגיעה נרקסיסטית משמעותית, חוויה תמידית של כאב, תסכול, אין אונים, כעס והאשמה עצמית.
- **שינוי התנהגותי-** ירידת יכולת הויסות הרגשי של ההורה ובעקבותיה בחירה מבלבלת בקצוות שבין תוקפנות לכניעה.
- **שינוי קוגניטיבי-** תפיסה פתולוגית של הילד והמשפחה, "אפקט הילה שלילי"- דימוי הורי ירוד הגורר ירידה בדימוי העצמי בתחומי החיים האחרים של ההורה.
- **שינוי סטאטוס חברתי-** בושה, מאבק ל"טיהור" הילד, רדיפה, בדידות.
- **שינוי תפיסת העתיד ותחושת התקווה-** העדר תחושת תקווה ותחושת ייאוש, הצרה של ראיית העתיד, חוסר יכולת ניהול, בלבול גובר.

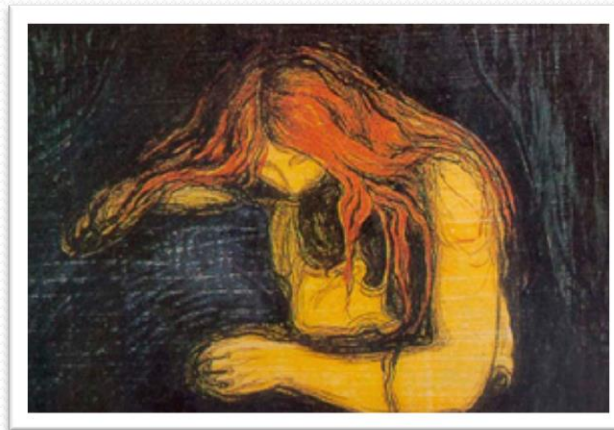
היבטי השיקום ההורי

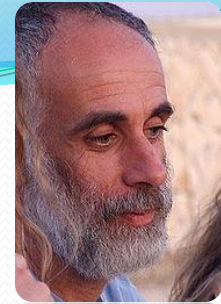
- טיפול בנושא הסמכות הוא טיפול שיקומי.

1. שיקום מעשי של חיי המשפחה ואיכות החיים של חברה.

2. שיקום רגשי של חווית הכאב ההורית.

3. שיקום החוויה האינטר-סובייקטיבית הורה ילד. מציאת המרחב שבו קרע הוא הזדמנות לצמיחה.

מקום לגדול

- **"סכסוכים הם לא הפרעה לחיים. הם החיים, חלק בלתי נפרד מן הטוב שהם מכילים. כשאנו מוכנים לפגוש אותם, הם מלמדים אותנו הרבה יותר ממה שמסוגלים לעשות זאת רעיונותינו...אכן דווקא במצב של סכסוך, יותר מכל מצב שאני מכיר, יש פוטנציאל למפגש עמוק ובעל עוצמה, דווקא בהיבט המשברי, יש את הכוח לנער את המסוכסכים מתבניותיהם, להעיר אותם למציאות חיונית, לחייב אותם להיפגש במלואם ולגעת היכן שכבר שנים רבות הם לא נוגעים", (לסרי, 2004)**

קונפליקט בראייה אינטר-סובייקטיבית

יחסים אינטר-סובייקטיביים-

- "הכרה הדדית: יחסים בהם כל אדם חווה את האחר כ"סובייקט דומה", MIND אחר שניתן "לחוש איתו", אך עם זאת הוא בעל מרכז מובחן ומפורד של תחושות ותפיסות". (בנג'מין, 2004).

קונפליקט בראייה אינטר-סובייקטיבית

- **המרחב האינטר-סובייקטיבי** הוא המרחב הבין-אישי, מרחב הביניים, בו מתאפשר הקשר ומתפתחת חווית הנפרדות של הילד ושל ההורה.

- **היכולת האינטר-סובייקטיבית של ההורה היא היכולת להכיל ניגודים, לווסת תסכול ולנוע בין קצוות החוויה.**
מתוך: "יחסי הורים-ילדים כהזדמנות הדדית למפגש התפתחותי משמעותי עם ה"אחר". (כהן ועופר-זיו, 2007).

קונפליקט כמזמן כשל אינטר-סובייקטיבי

- קריאת התגר על סמכות ההורה בעת הקונפליקט עלולה להביא לתגובות שונות הממוקדות בהחזרת השליטה או בהאשמה עצמית
- **תגובות תוקפניות-** ההורה הופך באחת מקורבן של פגיעה בסובייקטיביות לתוקפן הפוגע בסובייקטיביות של הילד תוך התעלמות מן החירות, השונות והצרכים הייחודיים של ילדו.
- **תגובות וותרניות-** ההורה מוחל על כבודו, נמנע מעימות ובכך מבטל במו ידיו את הסובייקטיביות שלו ואינו מסוגל לווסת את הילד ולהוות מודל ראוי לחיקוי ולהערכה.

חויות שמתעוררות בשל קונפליקט משמעותי עם ילד

- חווית הביטול הסובייקטיבי- אני כאדם.
- חווית ביטול הערך העצמי- אני כהורה.
- חווית הפגיעה בכבוד/ בסמכות- אני כמבוגר בעל תפקיד.
- חווית קריאת התגר- אני כמבוגר.
- חווית המשחק- אני כ"דמות/ תפקיד".
- חווית "חיפוש- היענות"- אני "מגלה" את הילד.

חוית הביטול הסובייקטיבי-

"מי אתה בכלל?!"

"אני בכלל לא חשוב לו..."

חוּוִית בִּיטוּל הָעֵרֶךְ הָעִצְמִי-

"אִיזָה מִיֵּן הוֹרִים אַתֶּם ?!"

"אֲנִי הוֹרָה גְּרוֹעַ" !

חוית הפגיעה בסמכות

"אתה לא תגיד לי מה לעשות !"

הוא לא "שם עלי"..."

חוית קריאת התגר

"מה תעשה לי?!"

"הוא מחפש את הפיצוץ איתי..."

חוּוִית המשחק

"נו, נראה מה אתה יודע לעשות..."

"הוא משחק איתי משחקים..."

חוויית "חיפוש-היענות"

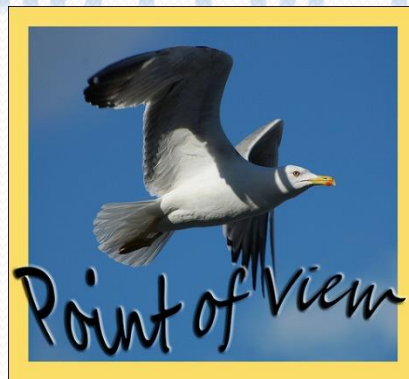
"אולי תקשיב לי פעם אחת?!"

"מה הוא מנסה להגיד לי?"

הכול עניין של נקודת מבט...

מדוע חשתי חוויה זו?
מדוע הילד פעל כך?
מה הוא צריך ממני?
כיצד עלי לפעול?

אפילוג

• **"...מקור אחר לבלבול הוא ההשערה קלת הדעת שאם יגדלו אמהות ואבות את תינוקותיהם ואת ילדיהם כהלכה, ימעטו הצרות והקשיים. אין דבר רחוק מזה!...אם תעשה כמיטב יכולתך לקדם את הצמיחה האישית אצל צאצאך, יהיה עליך לדעת להתמודד עם תוצאות מדהימות. אם ימצאו ילדך את עצמם כל עיקר, הם לא יסתפקו בדבר מלבד עצמיותם כולה- ובכלל זה התוקפנות והיסודות ההרסניים שבה, נוסף על היסודות שאפשר לכנותם אהבה. ואז תיקלע למאבק ממושך שיהיה עליך לעמוד בו ולשרוד." (ויניקוט, 2000, עמ' 156).**